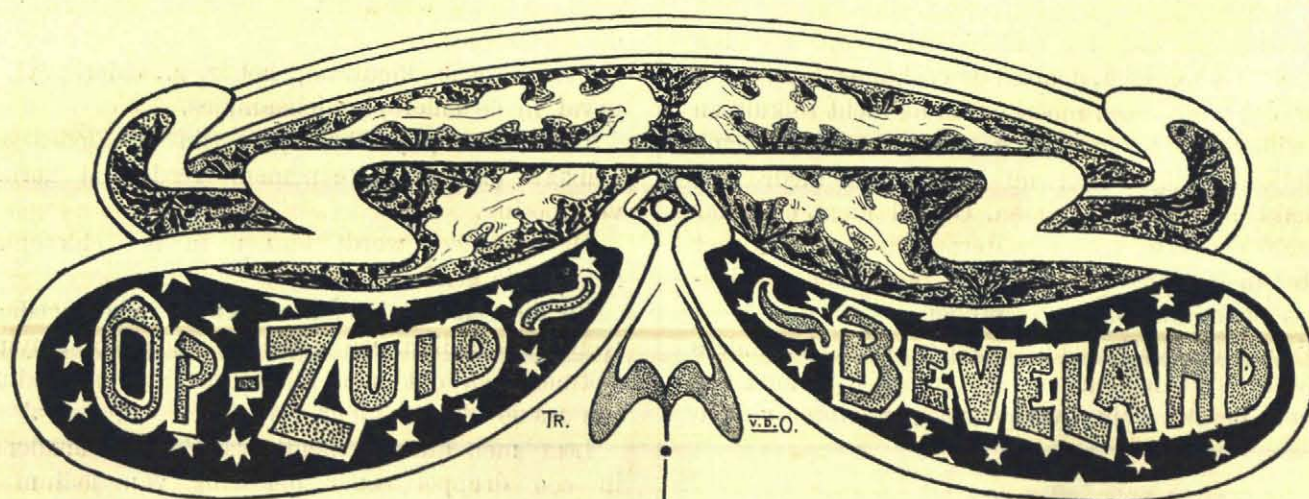

Ons land is een land der zee.

Hebt gij ooit, lezer, terwijl het ruw uit 't Z.-W. stormde, terwijl kletterend de regen tegen uwe vensterglazen sloeg, hebt ge terwijl buitengaats zoo menig zeevaarder tegen de losgelaten elementen worstelde voor zijn leven, terwijl in de stad de wind met schrill geluid door 't telegraafnet gierde en in het park de boomen van hunnen bladertooi beroofde, hebt gij u in zulke oogenblikken in gedachten dan wel eens verplaatst in den zomer, hebt gij toen gedacht aan zonnewarmte en zomer-gloed, aan bloemengeur en vlinderpracht, aan gloeiende zonnestrallen en zoele zuiderwindjes? Mij ging het dan altijd, als was 'k weer in dien tijd en leefde ik weer te midden van de zomerpracht, die mij zijne indrukken gelaten had.

Ik bevind me weer op een van die heerlijke, beschaduwde Zuid-Bevelandsche dijken, onder een hoogen, ouden populier, die ratelend met zijne beweeglijke bladeren een gewirwar van zonnestraaltjes tooverd op het rijk bloeiende beemdgras aan z'n voet.

Daar liggen voor me in de helbrandende middagzon de gelende korenvelden, besprenkeld hier en daar met 't karmozijn van klaprozen, de volle aren, onmerkbaar bewogen door een opkomend zeewindje. Een weinig links liggen velden, bedekt met papavers, glinsterend wit in 't verblindend zonnelicht. Stil is het in de verte, maar vol leven nabij. De zon geeft bedrijvigheid aan millioenen vliegjes en mugjes en duizenden krekeltes piepen en zingen en krassen in 't hooggepluimde gras, dat hen verbergt in zijne ontelbare schuilhoeken. Den geheelen dijk langs tot waar een bocht hem verder aan 't oog onttrekt, eene lange, hooge rij van iepen en populieren, de buitenste takken naar beneden zich buigend onder

't wicht der blaren — één zee van groen. Langs de helling weidt vredig een kudde schapen; een jongen ligt dommeligstarend in de schaduw van een ouden iep, met half geloken oogen ziende in de verte, waar in 't blauw nevelig verschiet de toppen van schepen, voorbijvarend op de wijde groene Schelde, nog even over den smallen inlaag zichtbaar zijn.

Langzaam, heel langzaam trekken de schapen westwaarts, den zeewind tegemoet, die met vroolijke rukjes aan komt zweven. Gretig snuiven zij de frissche zeelucht in, zich intusschen te goed doende aan het mollige gras.

En boven alles, hoog, hoog boven de iepen, hoog boven de populieren zweven blanke vogels, meeuwen, zilver op 't blauw van 't uitspansel. En hooger, nog hooger op oneindigen afstand van ons, straalt en gloeit en stooft de zon, groeikracht brengend daar beneden op de aarde, beschijnend zoowel de schoone papavers, als die eenzame brandnetel daar, die, als schaamde zij zich, zich te vertoonen bij zooveel schoons, is opgeslagen aan den kant van de uitgedroogde sloot. Maar de zon zendt ook haar van hare levenwekkende stralen en koestert ook haar als wilde zij zeggen: „Schaam u niet, wel zijt ge veracht door de menschen, doch schoons, veel schoons is er aan u. Gij behoort ook tot de schepping, evenals uwe forsche zusters met hare gekroonde hoofden.“

Alles ademt rust en vrede.

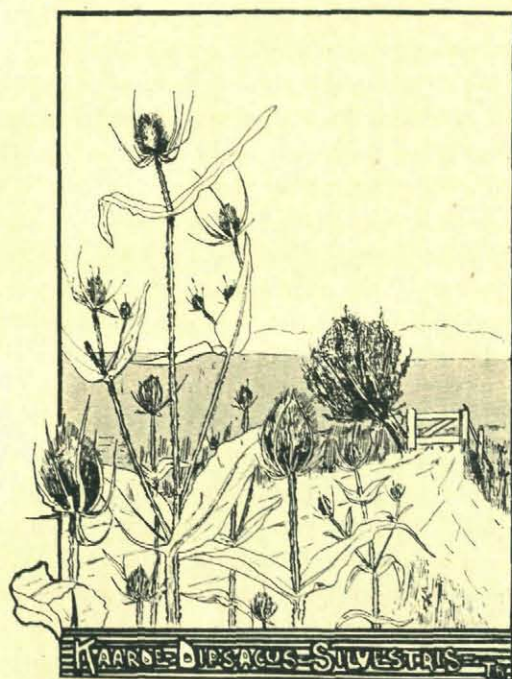
In de verte, ver, ver weg, laat op de Schelde een stoomer zijn zwaar dreunend geluid hooren, doch op zulk een afstand is dat verzwakte geluid geen wanklank meer in de dommelende natuur.

We waren op excursie!

Een halven dag hadden we geloopt in de brandende zon op de stoffige polderwegen en schaduwrijke dijken en onze trommels bevatten in hunne

ruimten menige plant, die wel niet zeldzaam, toch lang niet algemeen is. Juist hadden wij het zwaardere gedeelte van den inhoud onzer trommels — de proviand — doen verhuizen naar eene andere bergplaats, tevens van die gelegenheid gebruik makend om onze schatten te bewonderen. De een diepte van onder de planten in zijn trommel een tak heemst op en liet de schoone, zachte viltblaren door de vingers glijden, terwijl een ander in tegenstelling daarmee een kaardebol uit z'n trommel sjouwde en daarop de hardheid van zijn huid beproefde.

't Zijn eigenaardige planten, die kaarden met hunne ontelbare stekels langs stengel en bladeren. Een ongenaakbare sinjeur is zoo'n kaarde. Overal stekels; op de lijsten der stengels, op de blaren, op de nerven, het omwindsel heeft stekels en zelfs de schubben van het hoofdje eindigen in stekelpunten!

KAARDE DIOSCOREA SILVESTRI

Geen wonder, dat men zich eerst bedenkt, voor men hem aanpakt. En toch zijn ze mooi. Zet men een afgesneden, nog niet bloeiend hoofdje op water, dan ziet men het langzamerhand al blauwer en blauwer worden, totdat het eindelijk geheel bloeit. De bladen zijn tegenoverstaand en de onderste vormen bekkens die het regenwater opvangen, en de diertjes, die dan hun graf in de baren, tusschen de blaren vinden, worden geconsumeerd. Een „hekkendam“ met een wilg aan den kant en een stuk of wat kaarden is een idyllisch gezichtje. En als er dan een eind verder een greppel vol blauwe boksbaard staat, heeft het landschap nog meer waarde verkregen. We vonden ze bij massa's langs een papaverveld staan, die schoone blauwe composieten, waarvan sommige al met een witte vederkroon prikten. Zulke mooie hoekjes zijn op Zuid-Beveland niet zeldzaam, al zijn

ze zoo geweldig niet als in andere streken; zij hebben *hun* schoon.

Op Zuid-Beveland zijn zeldzaamheden, maar ze staan er niet op en onder en tegen elkander als aan den Plasmolen b.v. Men moet, om ze te vinden niet tegen een loopje van 10 à 12 uur opzien. Doch een natuurliefhebber is voor zulk een geruchtje niet vervaard en heeft meestal forsche kuitspieren tot zijne voortdurende beschikking. Men vertrapt ze soms zonder het te weten (niet de kuitspieren natuurlijk!) Zoo vonden we bij Goes in 't zoogenaamde Ape (Abbe)-kindersche bosch eens een paar ex. van *Epipactis latifolia*. Gaarne wilden wij de bestuivers van die orchidee eens zien en geduldig gingen wij er op eventueele komst van een wesp zitten wachten, maar hoe we wachten en op ieder brommersgeluid onze oogen uitkeken, de wespen waren en bleven weg, niet tot ons genoeg natuurlijk. Tallooze spinnen gebruikten intusschen ons gelaat en handen voor exercitieterrein en marcheerden er over met een onbeschaamdheid, zooals die alleen in spinnewuwnopen kan opkomen. Die kleine kwelduivels joegen ons werkelijk op de vlucht en wij zouden weggebleven zijn, maar de diertjes hadden buiten den waard of beter buiten een vergeelde *Listera* gerekend, die ons natuurlijk vanzelf aan de plek gekluisterd hield. Het exerceeren begon nu van voren aan.

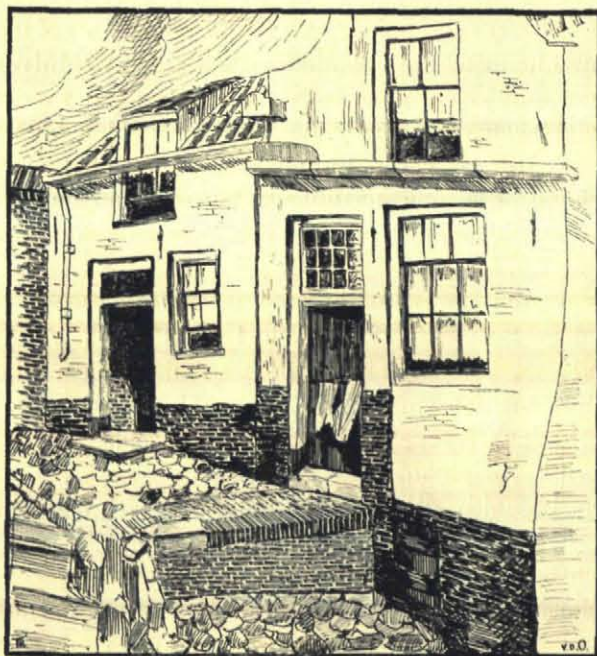
Wel was de plant geel en uitgebloeid, maar zij stond er toch. En dat op klei! Een eindje verder stond het vol *Listera*'s. Dit boschje is de eenige vindplaats niet van *Ep. lat.* Langs den postweg van Goes naar Ierseke liggen genoeg boschjes, die er letterlijk vol staan.

Die boschjes, die vergeet ik niet licht! Of eigenlijk zijn het geen boschjes, maar kweekplaatsen van vruchtboompjes, natuurlijk ook door de wet beschermd. Doch met art. 461 neemt een natuurvriend het zoo nauw niet, nog minder als een bordje met het korte, nijldige, afschrikwekkende opschrift: „Verboden toegang. Art. 461 W. v. S.“ een schat verbergt. Dan is men zoo gauw bij de hand om te zien, dat er niet staat: „Verboden toegang voor natuurliefhebbers“ en even gauw is men dan geneigd het om te zetten in „Vrije toegang“.

Deze omzetting hadden wij ook op een schoonen middag gewaagd toen we „er op uit“ waren, en — 'k moet het tot onze schande erkennen — zonder veel weerstand aan de zondige aanvechting hadden wij er aan toegegeven. Eén onrustige blik om ons, één sprong over de „dulve“ en de zonde was begaan, doch — niet betreurd, want onder het jonge, opgaande hout stonden de orchideeën te prijken in den geheimzinnigen schemer, en toen wij bijtjes en wespen zich aan den honing zagen te goed doen, begonnen wij te gevoelen, dat we

een maag en een halven trommel met brood hadden. Spoedig was dat brood 't lijdend voorwerp bij 't werkwoord eten. Plotseling vloog er een groote geelachtige vogel op en streek een eind verder in een boom neer. „'n Gele wiewauw!“ was onze gemeenschappelijke uitroep. En alsof de vogel daarop wilde antwoorden, klonk het als een echo uit den boom: „Wie-e-wau“ en toen nog eens een „Wie-e-wau!“ Toen vloog hij weg. Wij zetten den maaltijd voort, filosoferend over den vogelstem. Ieder had wat te vertellen. Eén zelfs wilde eens probeeren of hij geen vogelgeluid op de piano kon nabootsen. Hij zou met een makkelijk dier beginnen. 't Werd goed gevonden. De anderen zouden hem dan zeggen met welk dier hij moest beginnen. Den volgenden dag werd hem opgegeven te beginnen met de — kraai. Onze virtuoos heeft van geen piano-vogelgeluiden meer gerept.

Die eenvoudige wiewalenroep streelde onze ooren

meer dan het melodieuze geluid, dat we dien morgen hadden aangehoord.

Toen zaten wij in Goes het oudste gedeelte van de stad te schilderen. Telkens klonk de stem van een liefhebbend moeder, die haar dochter miste: „Annaaaaa!“ waarop de dochter met een even gerekt: „Ja!“ antwoordde en een poosje later hoogrood uit een timmerwinkel te voorschijn kwam, waar zij met de knechts had gestoeid.

Het tweetal huisjes met nog een van de overkant zijn de oudste van Goes. Het hoekje heet: „De blauwe Steen.“ Vroeger was hier een enorme zerk, waarop de soldeniers dobbelden, wie van hen de wacht op de wallen moest betrekken. Later is de steen opgeruimd, waarop men nog een zeer roerend gedicht heeft geschreven, dat nog bestaat. Die arme,

verongelijkte, verongelukte blauwe steen, waarvoor nu een voor-aartsvaderlijke bestrating in de plaats is!

In datzelfde Goes, maar op een andere plek is nog iets heel moois te vinden. Langs een van de vroegere wallen van 't stadje groeien in een haag van Liguster en Meidoorn de schoone paarsche bloempjes van *Lycium barbarum*, een plant, die ook bij Domburg voorkomt (in de tabellen van den heer Heukels komt alleen laatste vindplaats voor. Goes schijnt vergeten). Voor „Goesenaers“ wil ik het plaatsje wel melden, als ze dit mochten lezen: „De Meulendiek.“ Meteen moeten zij dan de oude muren maar eens afzoeken; licht, dat zij er muurruit vinden of Glaskruid met zijn glimmende blaadjes en kleine bloemkluwens. Maar vooral van 't laatste niet plukken, want 't is zeer zeldzaam! En als ze dan de grasjes van de dijken eens determineeren, zullen ze ook nog wel wat bijzonders vinden. Maar 'k ben al hard aan 't verklappen. Zelf moeten ze ook maar eens zoeken. Zuid-Beveland is een heerlijk landje. Voor kleigrond geeft het zeer veel afwisseling, wat o.a. met de IJpolder lang niet zoo erg het geval is. Zuid-Beveland heeft ook z'n stoffige polderwegen, maar die liggen hoofdzakelijk in de jongere polders. De oudere zijn schaduwrijk genoeg. De zoog. Breede Wetering bewesten Yerseke is een verzameling van die oude zeepolders. Men heeft er veel dijken weggebroken en zoo is er één groote polder ontstaan, die zich van Yerseke westwaarts tot Heinkenszand uitstrekt. Vroeger was er ook zoo'n Breede Wetering beoosten Yerseke, doch die bewatering is op een goeden keer herdoopt en tevens in zijn doopwater verdronken, dat is nu 't verdronken land van Reimerswaal, lustoord voor mossels en oesters. Door de B. W. b. Y. loopen twee groote tochtsloten — een zeldzaamheid hier op het eiland, die verbazend veel paling bevatten, bijna uitsluitend de eenige visch in de Zeeuwsche binnenwateren. Men kan er heerlijke paling eten en reigers genieten ook van die heerlijke boutjes; palingen, die meer van een Boa dan van een worm hebben, zijn geen zeldzaamheid. Vooral in de z.g. poel — een uitgestrekte grasvlakte, het laagste gedeelte der Breede Wetering — visschen de steltloopers met succes.

Heerlijk zijn de meer droge weilanden, omzoomd door geurende meidoornboschjes en rijke braamstruiken. In 't voorjaar hangt dan één geur van meidoorn over 't land en sommige plaatsen wordt hij versterkt door roosjes. In de sloten op en onder de braam is het een gegons van bijen en hommels en vliegen, die buit vergaren op de roosjes en meidoorns, terwijl de bramen gedurig aan bezet zijn door bijen of vlindertjes, namelijk blauwtjes en koevinkjes, en in het schemerduister staan dennechte pilaren van de waterweegbree met hunne

strengere vertakkingen, of hangen langs groene slingers de gele sterren van 't Penningkruid benedenwaarts en schitteren daar omlaag in 't halfduister als lichtjes aangestoken door een feeënhand. En boven het land klinken de levendige geluidjes van tureluurs als van ver weg tot ons en zweven wulpen met hun droefgeestig geluid naar de kust. Nu en dan vliegt met korte vleugelslagen als een zwarte schaduw een aalscholver over. Zie, dan is Zuid-Beveland schoon.

Heerlijk die wildrijke Wilhelmina-polder met zijn hazelaars. Als dan de velden nog kaal zijn en de iepen langs de hoven nog geheel bladerloos, bengelen in den helderen lenteszonneschijn duizende groen-gele katjes en steken ontelbare stampertjes hunne vinnige vuurtongetjes in de frissche lentelucht, waar het winterkoninkje van tak tot tak springt en wolkjes stuifmeel omhoog jaagt en beproeft zijn heerlijk lied te zingen, waar het pimpelmeesje zachte geluidjes doet hooren en bengelt aan de dunne twijgen der hazelaars. Heerlijk om daar van te droomen, als men het zoo gezien heeft.

En de schorren. Die niet te vergeten. Een eenige studieplaats voor vogels zonder tal. Daar zijn ook

zeldzaam schoone hoekjes. Laten niet-Zeeuwen, die hunne zomervacanties doorbrengen in Gelderland of Zuid-Limburg eens breken met die gewoonte en eens naar Zuid-Beveland en Walcheren komen! Als men dan per boot van Rotterdam gaat, is 't het aangenaamste reizen, dat ik ooit gekend heb. Ik twijfel niet, men zal van zoo'n vakantie voldaan terugkeeren. Prachtige planten en dieren zijn op

Zuid-Beveland genoeg. Meer dan eens brachten wij Lithospermum (2 soorten) mede en ook nu en dan Bilzenkruid; naar de doodgewone korenbloemen keken we ook uit, want in zoo'n korenrijk land zullen wel veel korenbloemen zijn, zoo dachten wij, maar tevergeefs, we zagen in 't koren niets. (Later vonden we ze wel!)

Tusschen papavers zochten wij met hetzelfde gevolg en meer dan eens aten wij Maanzaad op ons brood of klonken met elkander onder 't genot van een glaasje vol van die blauwachtige zaadjes. De zaaddoos sneden wij dan half open en lichtten het bovengedeelte er af, zoodat wij dan een glaasje met steel, doch zonder voet kregen. En daaruit „dronken“ wij dan papaverzaad. Of ze smaken? Och neen, niet bijzonder, er zit een eigenaardig niet onaangenaam nasmaakje aan, maar lekker zijn ze niet. Maar men eet zooveel, dat niet lekker is! Als jongen aten wij wel de buitenste (witte) bloempjes van 't madeliefje en roemden den smaak, of erger nog we aten de leelijksmakende vruchtjes van iep met vliegtoestel en al. Om nog niet eens van kweeperen of groene sleepruimen, vogelkers enz. te spreken! Over jongenssmaak kan geen gedachte gevormd worden.

Men zegt (maar „men“ zegt zooveel), dat papaverzaad schadelijk is, „want er is opium in“, doch die „men“ moet dan al een bijzonder thermometer-achtig lichaam hebben, dat zoo iets hem last veroorzaakt. Kinderen slapen er alleen wat vaster van en wat gauwer. Zoo'n papaverveld is een prachtig gezicht!

De hoofdtoon is wit, maar het blauwachtig-groen der blaren steekt fraai af tegen het zuivere wit of de enkele paarse of roode exemplaren, die er tusschen staan. Ze worden nog al vaak op Zuid-Beveland verbouwd en leveren velen brood.

Doch we zijn van de korenbloemen een heel eind afgedwaald. Keeren we dus weer tot ze terug. We vonden maar geen korenbloemen en daarom droegen wij een jongen uit het land, die iederen dag in Goes kwam, op, tusschen het graan eens naar korenbloemen te kijken, maar het moesten wilde zijn en geen gekweekte. Toen wij na veel gepraat, geteekend en geknoei hem eindelijk aan 't verstand hadden gebracht, dat korenbloemen niet klokvormig waren en niet vuurrood of wit, beloofde hij ons er een paar mede te brengen, want „ze stonden genoeg tusschen 't graan, zeide hij. Wij blij! Den anderen dag kwam hij ons, getrouw tot in 't uiterste aan zijn belofte, (Hij had beloofd er een paar mede te brengen en deed dat ook, n.l. twee) er twee brengen, eene blauw, de ander roodachtig. Men begrijpt, dat we blij waren, dat ze er toch voorkwamen, al vonden wij ze nu juist niet. En dadelijk trokken wij aan 't teekenen: met z'n drieën, twee bloemen.

't Ging lastig, maar 't ging toch! Onze koren-

bloemenman had intusschen met stoicijnsche kalmte zijne schooltasch geledigd en stond nu toe te kijken en ons teekenen te bewonderen. We zetten er naam en datum onder en in de vreugde onzer harten er ook de vindplaats... neen, 'k zal hem maar niet noemen, ik wil onzen vriend geen ondienst bewijzen.

Enfin, de naam stond er onder! Al dien tijd had hij niets gezegd, maar toen wij klaar waren, deed hij z'n mond open en vertelde ons dat hij „in 't grean ekeke a... maar er geen gevonden had, toen ad'n ze bie ulder uut d'n tuun geale.“

(Wordt vervolgd). *W. 101.*

TRIPLEX.

De larve van den Oliekever.

Wie in April of Mei de oliekevers in het gras heeft gevonden, kan omstreeks half Juni iets meer waarnemen van deze, uit een biologisch oogpunt zoo hoogst interessante dieren.

Daarbij zijn twee wegen te volgen, en het is raadzaam, beide te nemen, door n.l. thuis de „Mei-wormen“ op te kweken, zoover dat gaat, en eens te zien wat er van komt; maar tevens moet men er op uit, om de waarnemingen op het oliekever-terrein zelve te doen.

Speciaal met dat doel voor oogen begaven wij ons verleden jaar (zooals reeds in het verslag der vergadering van de Entomologische Club werd vermeld) naar den overkant van het IJ, naar het terrein, waar de heer Schook zoo verbazend veel oliekevers had gevonden, en waar ik toen reeds onze beide pothoofdplanten gewaar werd (Jaargang V, blz. 175); ze bloeiden nog niet, maar deden zich toen reeds als vreemdelingen voor.

Doch ter zake. Op dat terrein dan stonden heele massa's oude stengels van *Artemisia vulgaris*, de plant, die het mooie, witblijvende merg levert, dat men noodig heeft om micro's, kleine mugjes, enz. op te zetten. Tevens hadden de jonge spruiten weer eene lengte van 2 à 3 dM. bereikt. En daarop vonden we de eigenaardige *Meloë*-larven, bij duizenden en nogmaals duizenden. Iets verder was het een brand-netel, waarvan de top bijna schuin hing door een grooten dot van die bruine larfjes.

Zooals ik reeds op blz. 64 van den vorigen jaargang mededeelde, had de beroemde Fabre ze in bloemen gevonden, en wel speciaal in composieten. Nu geloof ik dezen eenigen onderzoeker onvoorwaardelijk; maar toch is het merkwaardig, dat onze bevindingen zoo geheel van de zijne verschilden. En hadden we nu slechts één „tros“ gevonden, dan kon het nog heeten, dat dit de regelbevestigende uitzondering was; maar daarvan was geen sprake, want geregeld zaten de diertjes op *groene plantendeelen*.

't Is duidelijk, dat zij op die manier heel wat minder kans hebben, op een *Podalirius* of een *Anthrena* terecht te komen, dan wanneer ze op bloemen zaten.

Daarop is evenwel reeds gerekend. Het *Meloë*-wijfje legt minstens 4000 eieren; het is duidelijk, dat er hiervan gemiddeld 3998 te gronde mogen gaan, hetzij als ei, hetzij als larve of pop. Dan komen er dus nog altijd van elk keverpaar twee nakomelingen tot vollen wasdom, en dat is juist voldoende, om de soort op hare getalsterkte te houden.

Dat er trouwens nog genoeg gekomen zijn, waar zij wezen wilden, bevonden de heer Snijder en ik nog dit voorjaar, toen we op hetzelfde terrein in 't laatst van April wel honderd *Meloë*'s konden bemachtigen in een goed kwartier tijds. Maar ook

Larve van de Oliekever.

verleden jaar bleek het reeds, daar we geen *Anthrena* konden vangen, of er zaten de bekende bruine larven op.

Het wil mij dan ook voorkomen, dat het toeval hierin een groote, zoo niet de eenige rol speelt; m. i. kruipen de larven, zoodra ze uit het ei zijn, naar boven, onverschillig, of dit op eene bloem is of niet. Het is er om te doen, zoo mogelijk een verheven standplaats in te nemen.

Daar de eieren bij groote hoeveelheden tegelijk op één hoopje worden gelegd, behoeft het ons niet te verwonderen, dat er zooveel larven bijeen zijn. Maar zij kruipen toch ook dicht bij elkaar, en vormen op die wijze een groote klit of klomp, die ik niet beter kan vergelijken, dan bij een miniatuur-bijen-zwerm.

Onbewegelijk zitten daar dan de jonge *Meloë*-larfjes te wachten, op de eerste luchtscheepvaart-gelegenheid de beste. Niet zoodra vermoeden ze, dat die gelegenheid er is, of ze komen in actie.